unesco
Slovenska nacionalna komisija

PEDAGOŠKI INŠTITUT

FF UNIVERZA V LJUBLJANI
Filozofska fakulteta

SΦD
Slovensko filozofsko društvo * 1935
Slovenian Philosophical Society

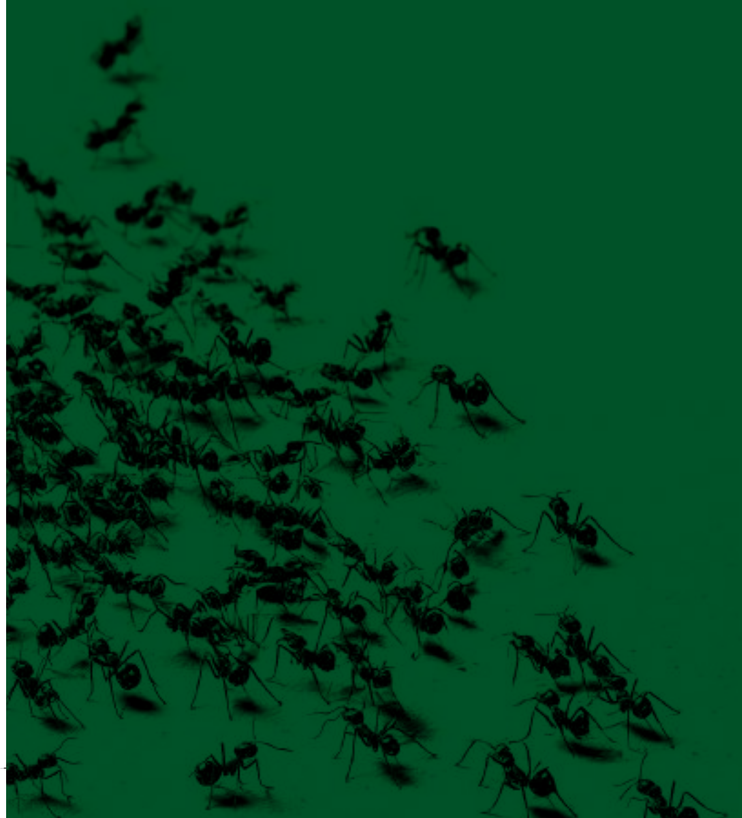
Društvo filozofov - društvo za razvoj humanistike

Unescov Svetovni dan filozofije 2025: Dobrobit – dobro počutje ali kot dobro življenje?

Dan filozofije bo v letu 2025 potekal 20. novembra na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Vabljeni govorci:
Dr. Simon Hajdini, dr. Friderik Klampfer, dr. Branko Klun, dr. Dean Komel, dr. Luka Omladič, dr. Miha Debenak (I Gimnazija Maribor), **mag. Mare Štempihar** (Gimnazija Bežigrad), študent **Šonc Bruno**, dijaki.

Tematika dobrobiti (v angleščini *wellbeing*) je v zadnjem desetletju postala prioritetna tema na področju vzgoje in izobraževanja, tako mednarodno kot tudi v Sloveniji. Angleški izraz *wellbeing* včasih prevajajo kot dobro počutje, kot da gre preprosto za subjektivni občutek (torej ugodje, občutek sreče), včasih pa ga želijo zajeti z objektivnimi kazalci, ki zaznavajo zunanje okoliščine (recimo BDP, indeks srečnosti in podobno). Da bi vnesli več konceptualne jasnosti, se tema letošnjega Svetovnega dneva filozofije loteva vprašanja, kako razumeti dobrobit učencev. Kaj o tem mislijo dijaki in študenti? Kako lahko šola skrbi za njihovo dobrobit? In kaj lahko k temu prispeva filozofija? Ali se iz perspektive filozofije pokaže, da dobrobiti učenca, dijaka in študenta ni mogoče omejiti na dobro počutje in učiteljske strategije za razvijanje socialne in čustvene pismenosti, temveč ima dobro življenje in uspevanje v življenju tudi eksistencialno in etično razsežnost?

»»**Dobronamerni starši in učitelji prevečkrat delujejo na osnovi prepričanja, da je življenje mogoče zreducirati na ekonomski položaj, kar vodi do napačnega sklepa: če odrasli ne bodo natanko nadzorovali življenja najstnikov, ti ne bodo uspešni v šoli, ne bodo dobili dobre službe, si ne bodo zagotovili finančnih sredstev, potrebnih za več življenjskih izbir, in na koncu ne bodo uspeli kot osebe ter bodo obsojeni na življenje brez smisla in pomena. Toda ko mladim odvzamemo proces odločanja, da bi jim preprečili neuspeh, tvegamo, da bomo prekinili ontološko pomembna vprašanja, ki se jih učijo zastavljati in raziskovati:** *Kaj pomeni moje življenje? Kakšen človek želim postati?* **... Ta vprašanja nimajo vnaprej pripravljenih odgovorov, kar pomeni, da morajo mladi raziskovati in se ukvarjati z vprašanjem, kdo postajajo, in da mora izobraževanje podpirati ta proces, ne pa mu nasprotovati.«**

—Matthew Dewar
Education and Well-Being. An Ontological Inquiry

Simon Hajdini: **Pasti dobrobiti: Platon in Kant**

Je filozofija združljiva s pojmom dobrobiti, to novodobno regulativno idejo našega življenja in vzgoje naših otrok? Prispevek polemično pretrese pojem dobrobiti ter postavko, da je filozofijo nasploh in filozofsko fakulteto posebej mogoče vpreči v njen horizont. Pri tem izhaja po eni strani iz Platonovega *Parmenida*, da bi analiziral nezdružljivost filozofskega mišljenja in objekta s pojmom dobrega počutja, po drugi pa iz Kantovega *Spora fakultet*, da bi pokazal, kako diskurz dobrobiti filozofsko fakulteto potiska v past heteronomnih interesov, ki so v opreki z njenim interesom za resnico.

Dean Komel: **Dobrobit življenja in uživanje v pridobitništvu**

V predstavitvi se na začetku pomudimo pri hermenevtičnem vidiku ter političnemu obzorju, ki ga zarisujeta pojmovanji *eu zen* (dobrobit življenja) in *eudaimonia* (blagor) pri Aristotelu. Na podlagi tega je obravnavana bistvena razlika razumevanja dobrobiti iz življenja samega in izpolnjevanja v njem na eni strani ter uživanjem življenja, ki ga moderni subjekt živi v pridobitništvu, na drugi strani. Pridobitniško/potrošniško družbo karakterizira uživanje/trošenje življenja, ki se mu prilagaja in podreja vsa politika, ekonomija, ekologija, kultura, znanost, religija, šolstvo, mediji, turizem, zdravstvo, sociala, šport in vojska. Nezadovoljstvo spričo globalnih ali lokalnih ter vseh drugih razmer in razmerij ne spremeni ničesar na tem, da moramo življenje uživati. Celo v nezadovoljstvu in uporništvu je treba nekako uživati. Nič seveda ne prekaša uživanja v digi-svetu.

Ne gre za kako moraliziranje o pridobitniški miselnosti in pokvarjenosti tega sveta, marveč za to, da se ovemo *te morale uživanja življenja*, ki jo vzdržujemo, da bi vzdržali v življenju, če ga že ne moremo držati na vajetih. Vendar življenja v dobrobiti ne moremo ujeti, lahko ga le objamemo. Za lovce je to seveda premalo.

Friderik Klampfer: **Dobrobit med dobrim počutjem (feeling good) in dobrim uspevanjem (doing well)**

»Kaj je dobro življenje za ljudi, kako bi moral(i) živeti, da bi živel(i) dobro življenje?« je eno osrednjih, a tudi najbolj zagatnih filozofskih vprašanj. Nič čudnega, da je od pamtiveka razdvajalo filozofe in da je odgovorov nanj skoraj toliko kot teh, ki so se jih trudili najti. Da je dobro življenje maksimalno prijetno življenje, življenje, v katerem se nam izpolni kar največ želja, življenje, s katerim smo v celoti gledano najbolj zadovoljni, življenje, ki bi ga hoteli preživeti znova, če bi se nam ponudila taka priložnost, življenje, na katerem ne bi ničesar spremenili, življenje, v katerem ne obžalujemo ničesar ali pa le malo stvari, življenje v skladu z vrlino, smiselno življenje, objektivno srečno življenje, življenje, ki vsebuje najbolj optimalno zmes objektivno dobrih stvari, dejavnosti in odnosov, seznam kandidatov za pravilno pojmovanje je dolg in se še podaljšuje.

V zadnjih desetletjih, nekje od osemdesetih let prejšnjega stoletja dalje, so se filozofom_injam pri reševanju uganke o dobrem življenju pridružili_e psihologi_nje. Ti. pozitivna psihologija, proučevanje sreče (happiness studies) in kar je še podobnih raziskovalnih paradigm, so pozornost preusmerile od duševnih motenj in bolezni k vidikom, dejavnikom in posledicah dobrega počutja ('feeling good'). Ta raziskovalni program je postregel s številnimi zanimivimi odkritji, od ti. hedonističnega tekočega traku do Easterlinovega paradoksa, kulminiral pa v ti. formuli subjektivne sreče.

Je pa, nekaj zaradi slabe komunikacije nekaj pa zaradi tej disciplini lastne domišljavosti, poskrbel tudi za marsikatero dvignjeno obrv med filozofi_njami. Namesto tvornega sodelovanja se je med obema disciplinama sčasoma razvilo nezdravo rivalstvo – filozofi_nje so psihologom_injam očitali, da z empiričnim instrumentarijem raziskujejo nekaj drugega kot dobrobit, ali pa kvečjemu njene manj pomembne subjektivne vidike, slednji pa prvim niso ostali dolžni in so dokazovali, da je filozofski pojem dobrobiti neznanstven in kot tak nedostopen sistematičnemu preučevanju.

V svojem prispevku bom poskusil odgovoriti na vprašanje, ali bi se filozofski, pojmovni projekt na eni in psihološki, empirični projekt na drugi strani lahko bolje dopolnjevala ali pa sta ti dve raziskovalni paradigmi v izhodišču nezdružljivi. In če slednje, kak sklep bi veljalo izpeljati iz tega – da je tradicionalni filozofski projekt zaradi pomanjkanja empirične podstati obsojen na vrtenje v krogu bolj ali manj prepričljivih ugibanj ali da je psihološki projekt zaradi vztrajanja na pojmovanju človeške dobrobiti kot merljive količine obsojen na filozofsko irelevantnost? Pri tem se bom poskusil izogniti malodušju – morda se po razmisleku izkaže, da je nekaj prostora in potenciala za ploden kompromis in bi nam znala ti. eksperimentalna filozofija pomagati premostiti razkol in nezaupanje med omenjenima disciplinama.

Branko Klun: **»Dobro biti« nasproti »prav biti«. Ali je Kantova dilema še vedno aktualna?**

Zdi se, da smo danes pod imperativom dobrega počutja: cilj življenja je, da se imamo dobro, da nam gre dobro in se zaradi primerjanja z drugimi celo bojimo, da bomo v življenju kaj zamudili (»fear of missing out«) in se ne bomo imeli dovolj dobro. Vendar se ob tem pogosto zasenči dilema, da iskanja lastne »dobrobiti« neizogibno trči na vprašanje »prav biti«, ki je tesno povezano z našimi odnosi do drugih. Ko nekdo ustreže prošnji soseda in ga sredi noči pelje v bolnišnico, se zaradi pomanjkanja spanca ne počuti dobro, vendar ve, da je ravnal prav. Kant je bil posebej občutljiv za razlikovanje med »dobro« in »prav« ter je menil, da je iskanje lastne dobrobiti (srečnosti) pogosto v nasprotju s človekovo poklicanostjo, da ravna in živi prav (moralnost). Kdo bi sicer lahko trdil, da pomoč sočloveku prinaša dobro občutje tudi tistemu, ki pomaga, zato delati prav ni zares različno od iskanja dobrega. Vendar odgovor ni tako preprost. Velikokrat delati prav človeku ne prinaša srečnih občutkov, morda ob tem celo trpi, a kljub temu vztraja, ker je preprosto poslušen temu, kar je prav. Kant verjame, da bi svet, v katerem bi ljudje iskali le lastno srečnost in dobrobit, postal zgolj združba egoistov, ki sobivanje razumejo kot omejitev lastne svobode, ne pa kot možnost, da v priznavanju skupne razumnosti živimo *prav* in šele v moralnosti uresničimo najvišje človeško poslanstvo.

Miha Debenak: **Teorije blaginje - monizem in pluralizem**

Temeljno vprašanje teorij o dobrobiti je, ali obstaja ena sama stvar, ki je dobra (monizem), ali pa več različnih vrst dobrin (pluralizem). Če je blaginja denimo le užitek (hedonizem), lahko zanemarjamo pomembne vidike življenja, kot so smisel, svoboda, prijateljstvo ali osebni razvoj. Če pa menimo, da dobro življenje ne more biti zreducirano na eno samo vrednoto (npr. srečo, korist ali svobodo), in obstaja več različnih, a enako temeljnih vrednot, ki vse prispevajo k blaginji, se ob tem pojavi več miselnih vprašanj: Kako med seboj primerjati in tehtati različne dobrine? Je na primer svoboda pomembnejša od prijateljstva? Kaj storiti, ko se vrednote med seboj izključujejo ali si nasprotujejo? Ali so vse dobrine univerzalne in kako se morajo normativno uresničevati? Ena od možnosti, ki jih ponuja pluralistični pristop, je iskanje skupne osnove, kot je razcvet človekove narave. Spoznavali bomo, kako nam lahko različni filozofi pomagajo odkrivati odgovore na ta vprašanja.

Mare Štempihar: **Dobrobit in skrb zase**

V prvem delu prispevka bomo pojem dobrobiti navezali na pojem skrbi zase, kot ga je analiziral Michel Foucault v svojih predavanjih o antični etiki. Foucault etiko skrbi zase (*epimeleia heautou*) navezuje na koncept dobrega življenja in oblikovanja etičnega sebstva. Skrb zase je neločljivo povezana s skrbjo za drugega in skupnost, ki jo posameznik tvori z drugimi. Foucault takšno delovanje imenuje »umetnost življenja« (*techne tou biou*), del katere je sokratski imperativ »spoznavanja sebe« ali obrata k sebi – to pa nikakor ne v ozkem pomenu umika v zasebnost, temveč ravno kot pripravo na politično življenje. Dobrobit v luči antične etike torej sovpada s kultiviranjem sebstva, bistvena komponenta tega pa je družbena praksa, katere pomembni del je javni govor, ki ga Foucault imenuje resnicoljubni ali »neustrašni govor«.

V drugem delu bomo spoznanja, ki jih je artikuliral Foucault, uporabili za kritični premislek o spremembi ideje skrbi zase v družbi potrošništva (Bauman), kjer se to razume predvsem v spregi z imperativom samouresničevanja in narcističnega ukvarjanja s posameznikovo samopodobo. Glavni promotorji te ideje postanejo sodobni spletni vplivneži, ki ponujajo podobe dobrega življenja ali blagostanja (*well-being*) v obliki blaga ali izdelkov, namenjenih potrošnji; njihovi potrošniki pa so usmerjani k egocentričnemu ukvarjanju s sabo in umiku iz sfere javnosti v področje modelirane zasebnosti. Skrb zase se v tej luči predstavlja kot zahteva nenehnega dela na sebi, cilj le-tega pa naj bi bilo zasebnikovo dobro počutje in odpornost oziroma rezilienca v svetu, kjer dobrobit ljudi vse bolj ogrožajo grožnje multiplih svetovnih kriz. Skrb zase s tem postane del nove ideologije, katere zastopniki so tudi vplivneži: človek je v luči te ideologije sebična monada, katere končni smoter naj bi bil iskanje dobrega zase v ločenosti od drugih. Takšen pogled pa je ravno nasproten antični etiki skrbi zase, saj posameznika osami, namesto da bi ga skrb zase usmerjala k delovanju v dobro skupnosti in za dobrobit človeštva.

Bruno Šonc: **Kantova vizija dobre vzgoje**

Prispevek se vprašanja dobrobiti loteva s krajšim razmislekom o Kantovih pogledih na pedagogiko. V spisu »O pedagogiki« Kant med drugim predlaga, da se vzgoja in izobraževanje ne smeta omejiti na sedanje stanje človeštva, temveč morata v središče svojih prizadevanj postaviti prihodnje, po možnosti boljše stanje človeškega rodu. S tem je Kant želel povedati, da k naravi vzgoje sodi, da je njeno izvajanje na določen način korak pred družbo; njeno bistvo ni v zasledovanju tega, kar je v sedanjem svetu razumljeno kot dobro, temveč v osredotočanju na prihodnjo dobrobit. Takšna vizija vzgoje, kot predvidi Kant, naleti na dve oviri: prvič, na želje staršev, ki bi radi, da njihovi otroci v sedanjem svetu kar najbolj uspejo, in drugič, na zahteve oblasti, ki se osredotoča na dobro države. Po Kantovem mnenju mora biti vzgoja zasnovana kozmopolitsko in univerzalno, z ozirom na najboljše stanje sveta, kar, kot je prepričan Kant, dela boljšo tudi sedanjo družbo.

DOBRO-BIT / WELL BEING

DOBRO POČUTJE ALI DOBRO ŽIVLJENJE?

20.11. 2025

FILOZOFSKA FAKULTETA V LJUBLJANI OD 11-13 H

SVETOVNI DAN FILOZOFIJE

GOVORNIKI:
SIMON HAJDINI
FRIDERIK KLAMPFER
BRANKO KLUN
DEAN KOMEL
LUKA OMLADIČ
MIHA DEBENAK
MARE ŠTEMPIHAR
ŠONC BRUNO

unesco
Slovenska nacionalna komisija

Oblikovanje: Luka Mancini

DOBRO-BIT / WELL BEING

DOBRO POČUTJE ALI DOBRO ŽIVLJENJE?

unesco
Slovenska nacionalna komisija

Oblikovanje: Luka Marchi

20.11. 2025

SVETOVNI DAN FILOZOFIJE

FILOZOFSKA FAKULTETA V LJUBLJANI | OD 11-13IH

GOVORNIKI:
SIMON HAJDINI
FRIDERIK KLAMPFER
BRANKO KLUN
DEAN KOMEL
LUKA OMLADIČ
MIHA DEBENAK
MARE ŠTEMPIHAR
ŠONC BRUNO

PEDAGOŠKI INŠTITUT
FF UNIVERZA V LJUBLJANI Filozofska fakulteta
SφD Slovensko filozofsko društvo * 1935 Slovenian Philosophical Society
Zoltán Imamović - društvo za razvoj humanistike
SVETOVNI DAN FILOZOFIJE